

ПУКОВНИК ДР САША ТРАНДАФИЛОВИЋ,

ЗАСТУПНИК ПОМОЋНИКА МИНИСТРА

ЗА БУЏЕТ И ФИНАНСИЈЕ

Плату треба зарадити

Први финансиста система одбране пуковник др Саша Трандафиловић навикао је на тешка питања. Судећи према поверењу које му је у систему одбране указано, он на тешка питања, за сада, има праве одговоре. У ситуацији када је за вођење финансија просечне српске породице потреба наука, Трандафиловић са сарадницима брине о финансијама једног од најсложенијих буџетских корисника у држави. У његовом портфолију налазе се дипломе Војне гимназије, Војне академије, маги-

стеријум и докторат економских наука. Од 2013. године носи звање доцента на Универзитету одбране, где предаје на смеру Јавне финансије. Стручни допринос даје и у пројектима Министарства финансија, Министарства рада, запошљавања и социјалне политике и Министарства државне управе и локалне самоуправе.

На полици, тик до врата канцеларије пуковника Трандафиловића, из хрпе економске литературе, разних сертификата и признања, стоји стилизована плочица с молитвом: „Боже, дај ми стрпљења да прихватим ствари

које не могу да променим, храбрости да променим оне које могу и мудро-сти да увек правим разлику између њих”.

Q Господине пуковниче, да ли сје увек знали да прекознаше ту разлику?

– Потребне су године како би се стекла мудрост. Сви смо у свом несавршенству понекад грешили и у неком тренутку свог живота покушали да идемо „главом кроз зид”. Иза нас остају зидови које смо срушили и они које нисмо. Траг свега тога јесу ожиљци на нашим челима.

У свим недаћама Војска је прва прискочила грађанима, помогла држави. Тако је морало бити и када је реч о штедњи. Није то флоскула. То је истина. Тако се одувек радило. Мере штедње јесу дале резултат, нарочито када је реч о смањењу зарада које се финансирају из буџета. Мањи фискални дефицит је резултат и много ефикасније наплате пореза. Рекао бих да се у неке сфере државе враћа дисциплина. Без финансијске дисциплине у годинама кризе имали бисмо трасиран пут у банкрот.

○ Већина грађана не разуме постојећу економију, али њене ефекте и законитости осећа грубо и директно. Док стручњаци дискутују о ефикасној мери економске политике коју сprovоди Влада, „обични људи“, а међу њима и већина припадника Војске, очекују одговор само на једно питање – када ће се живети боље?

– Постоји општа сагласност да само привредни раст може извући земљу из економске и социјалне кризе. Стручњаци, међутим, нису сагласни која је то идеална стопа раста и који је начин да се оствари. Независно од различитих стручних гледишта, искуство указује на то да привредни раст може бити инициран рестриктивном политиком, односно штедњом, али и експанзивном макроекономском политиком или потрошњом. То, опет, зависи од достигнутог привредног развоја. У основи једног или другог концепта кључ будућег привредног раста јесте пораст продуктивности рада. Основни покретач продуктивности су инвестиције, које првенствено зависе од оствареног нивоа штедње. А да би се стимулисао привредни раст потребно је на националном нивоу не само смањити јавну потрошњу, већ и створити институционални амбијент за „стимулисање“ штедње и привлачење страних инвестиција. С тог аспекта, данас све националне привреде имају заједнички проблем – како остварити привредни раст с релативно ограниченим и оскудним ресурсима.

○ Статистика каже да је фискални дефицит у првој половини године знајно мањи од планираног. Од представника

Владе можемо чути да је штедња резултат, а Фискални савет је одређен у оценама. Да ли је довољно „само“ штедећи?

– Програм економских мера Владе је јасан када је реч о циљевима и начину изласка из економске и социјалне кризе. При томе, то не значи само институционално уобличење новог система и нових правила понашања. Да би се систем стварно изменио потребно је извршити промену друштвеног менталитета, односно постојећег система вредности. А то није лако. Стога је јасно да није довољно „само“ штедети. Мере штедње јесу дале резултат, нарочито када је реч о смањењу зарада које се финансирају из буџета. Мањи фискални дефицит је резултат и много ефикасније наплате

➤ **Применом Закона о умањењу нето прихода лица у јавном сектору, такозваним „солидарним порезом“, Министарство одбране је у 2014. години уплатило у буџет Републике Србије 223,5 милиона динара. На основу закона којим су за десет одсто умањене плате чија висина прелази 25 хиљада динара, персонални расходи у буџету одбране биће смањени за око 2,8 милијарди у 2015. години.**

пореза. Рекао бих да се у неким сферама државе враћа дисциплина. Без дисциплине у годинама кризе имали бисмо трасиран пут у банкрот.

○ Војска је сгледа обасач до последње рупе...

– Ко ће, ако не ми? У свим недаћама Војска је прва прискочила грађанима, помогла држави. Тако је морало бити и када је реч о штедњи. Није то флоскула. То је истина. Тако се одувек радило. Предузели смо конкретне мере чији је циљ рационално, ефикасно и ефективно коришћење средстава „војног буџета“, у складу с утврђеним наменама. Применом Закона о умањењу нето прихода лица у јавном сектору, такозваним „солидарним порезом“, Министарство одбране је у 2014. години уплатило у буџет Републике Србије 223,5 милиона динара. На основу Закона о привременом уређивању, основница за обрачун и исплату плата, односно зарада и других сталних примања код корисника јавних средстава, којима су за десет одсто умањене плате чија висина прелази 25 хиљада динара, персонални расходи у буџету одбране биће смањени за око 2,8 милијарди у 2015. години.

○ Иако се из буџета одбране, како се рекли, годишње троши милијарде динара мање троши на плаће и друга персонална давања, војна каса у целини ипак није празнија?

– Једноставним поређењем утрошених 57,9 милијарди динара у 2014. и одобрених 56 милијарди динара за 2015. годину, буџет је номинално мањи за 1,9 милијарди динара, што су многи негативно коментарисали. Међутим, треба имати у виду чињеницу да је прописима о буџетском систему омогућено да се средства која потичу од неутрошених прихода на крају године могу распоредити кориснику средстава, те да по том основу Министарству одбране додатно припада 1,1 милијарда динара, што за 2015. годину реално износи 57,1 милијарду

динара, наравно, не рачунајући додатно одобрена средства за авијацију.

Q То је, ипак, мање за 800 милиона динара?

– Тако је, али ако се има у виду да су средства за плате у 2015. години мања за 2,8 милијарди динара, као последица директне примене закона о смањењу плата, у овом тренутку буџет није, како ви констатујете „мањи за 800 милиона динара“, већ додатно виши за још две милијарде динара у 2015. години. Та средства су одређена за оперативне трошкове и инвестиције. Тако, на пример, у Министарству одбране већ су одређени приоритети за реализацију капиталних пројеката као што су модернизација авиона Г-4 у Г-4 МД, попуна ратних материјалних резерви, гасификација комплекса у ТРЗ „Чачак“, изградња хангара на аеродрому „Батајница“ и наставак изградње стамбених објеката на локацији II МЗ Бежанијска коса.

Q Финансијска стимулација војној авијацији неће окрњићи војни буџет?

– Додатна новчана средства од 600 милиона динара обезбедила је Влада и за тај новац буџет одбране је увећан. Руководство земље проценило је да се морају комплетирати и ставити у оперативну употребу, без изузетка, сви авиони и тиме комплетирати ресурси, а све то у функцији заштите суверенитета ваздушног простора Републике Србије. Део новчаних средстава намењен је за обезбеђење услова за почетак прве фазе ремонта и продужења века употребе авиона МиГ-21.

Q Државни секретар Ђорђевић се, у интервјуу „Одбрани“ почетком године, похвалио рекордном реализацијом буџета. Рекао нам је да никада пре средстава намењена одбрани нису ефикасније искоришћена. Шта је најправило разлику?

– Чињеница је да су се до пре неколико година средства касно одобравала, односно да је министар одбране својим решењем та средства распоре-

ђивао месец до два после почетка буџетске године, што је заиста представљало изгубљено време. Међутим, почев од 2013. године финансијска средства су на располагању корисницима пре истека године за наредну годину, односно већ у децембру, тако да то више не може бити изговор.

➤ *Прошле 2014. године, 1. децембра је, не рачунајући плате, требало да „пропадне“ више од четири милијарде динара. Учињено је практично немогуће. Буџет је до краја децембра 2014. године ипак реализован 99,3 одсто. Не чекајући да му руководиоци програма полажу рачуне за неискоришћена средства, министар одбране је искористио своје овлашћење и преусмерио та средства у набавке погонског горива, униформи и опреме.*

Q Колико је новца, условно речено, „пропадало“?

– Знате ли да је прописима о буџетском систему предвиђено да се обавезе на терет буџета могу стварати до 1. децембра текуће године? То значи да буџет морате потрошити до тада, а да вам у децембру остану само обавезе за плате. Пракса је показала да се већина обавеза створених у децембру пренесе у наредну годину и тиме формално умањи буџет наредне године. Прошле 2014. године, 1. децембра је, не рачунајући плате, требало да „пропадне“ више од четири милијарде динара. Кажем „пропадне“ с гледишта Министарства одбране, јер с аспекта државе и чињенице да смо ми буџетски корисник, та средства нису пропала, већ нису утрошена и утичу на смањење дефицита, што је добро. Све зависи од гледишта.

Q Шта је урађено да се ипак не сумњиво лошом праксом?

– Учињено је практично немогуће. Буџет је до краја децембра 2014.

године ипак реализован 99,3 одсто. Не чекајући да му руководиоци програма полажу рачуне за неискоришћена средства, министар одбране је искористио своје овлашћење и преусмерио та средства у набавке погонског горива, униформи и опреме. Резултат тога је да је повећана попуна резерви погонског горива и извршена набавка комплекта униформи М-10, тако да ће се после испоруке у 2015. години, први пут после дужег времена, формирати и залихе униформе М-10 и горива. С предузећем „ФАП корпорација“ из Прибоја уговорена је набавка одређеног броја камиона ФАП 1118, чија се испорука очекује у току године. Пољована је реализација попуне ратних материјалних резерви од посебног значаја, тако да је у неким сегментима она и већа од 90 одсто. И, што је с финансијског аспекта најбитније – нису пренете обавезе у 2015. годину, што додатно увећава постојећа средства исказана у Закону о буџету. Примера ради, у 2014. години платили смо део неплаћених обавеза из 2013. у из-

➤ *На основу предузетих мера до сада је закључено више од 1.000 споразума о повраћању неправилно исплаћених плата и накнада, чија се реализација одвија у складу с планираном динамиком. Против одређеног броја лица која су одбиле да изврше повраћај неправилно, односно неоправдано исплаћених средстава услед давања нетачних података, покренут је поступак за утужење пред надлежним судовима.*

носу од 440 милиона динара, а 2015. годину смо почели без пренетих обавеза. Дакле, када се ради о буџету не можете говорити о простом збиру бројева, већ морате познавати његову суштину.

Q У последње време често се говори о борби против корупције, урађењу законитости и рагу...

– Једна од улога финансијске службе јесте и то да се обезбеди законито располагање и наменско коришћење средстава. Сектор за буџет и финансије је, у оквиру својих надлежности, предузео одговарајуће мере и активности како би надлежни органи у организацијским јединицама Министарства одбране и Војске Србије стриктно спроводили поступак утврђивања одговорности против лица која нису поштовала утврђену обавезу да у року од три дана пријаве настале промене, као и против службених лица одговорних за неправилну исплату. На основу предузетих мера до сада је закључено више од 1.000 споразума о повраћају неправилно исплаћених плата и накнада, чија се реализација одвија у складу с планираном динамиком. Против одређеног броја лица која су одбила да изврше повраћај неправилно, односно неоправдано исплаћених средстава услед давања нетачних података, покренут је поступак за утужење пред надлежним судовима.

➤ *Плате професионалних припадника Војске Србије, према подацима из марта, у просеку износе 40.654 динара. Просечна зарада у Србији у марту била је 43.121 динара. Нисам сигуран да би ико могао рећи да је нормално да зараде војника буду испод просека у држави. Свакако да не можемо бити задовољни. Чињеница да је просечна зарада у државној управи у марту 2015. године износила 47.694 динара говори сама за себе.*

⊗ *Појаве о којима говорите, сложићете се, повезане су и с ниским животињим стандардом. Да су ипак веће, можда не би било кривошворења иодака зарад стицања неке користи?*

– У једној од суседних земаља спроведено је истраживање о коруп-

цији у правосуђу. Наиме, када су плате судија биле, на пример, 300 евра, пресуду сте могли купити за 100. Када су судијама плате порасле на 1.000 евра, корупција није нестала. Само се „цена“ пресуде утростручила. Дакле, све је ствар добре контроле и превенције.

⊗ *Ипак, ипак у систему одбране су мале, иако се о томе у медијима мало говори.*

– Чињеница је да су плате професионалних припадника Војске, као и свим корисницима буџета почев од новембра прошле године, умањене за десет одсто. То је једна од мера Владе која је свима тешко пала, али која је веома брзо дала резултате на оздрављењу јавних финансија наше државе. Чињеница је и да смо као држава много више трошили него што смо зарађивали и то је трајало годинама. Таква ситуација водила је у банкрот. Веома брзо смо заборавили 1993. годину, хиперинфлацију, нередовну исплату плата, пораст девизног курса... Сложићете се, ипак, да је плата редовна и да не касни, да имамо релативно стабилан

девизни курс, да можемо наше личне планове потрошње планирати унапред. Мере Владе већ дају резултате, што свима даје наду да ћемо ускоро, као што каже премијер, живети боље.

Q Да ли сīе ујоређивали йлашйе йриядника Војске и зайослених у осйалим државним инсйи-шцијама?

– Плате професионалних припадника Војске Србије, према подацима из марта, у просеку износе 40.654 динара. Просечна плата професионалних војних лица износи 41.498 динар и креће се од 30.449 динара за разводника до 131.466 динара за генерала. А просечна плата цивилних лица у Војсци износи 38.481 динар, односно од 22.812

» У систему одбране има људи који раде много, па осам сати дневно није довољно да обаве сав посао који имају. Постоје и они други. Плату треба зарадити! Када би се у држави плаћало само за рад и јавне финансије би биле далеко здравије.

динара за неквалификованог радника до 79.239 динара за доктора наука.

Просечна зарада у Србији у марту била је 43.121 динара. Нисам сигуран да би ико могао рећи да је нормално да зараде војника буду испод просека у држави. Свакако да не можемо бити задовољни. Чињеница да је просечна зарада у државној управи у марту 2015. године износила 47.694 динара говори сама за себе.

Q Државна уйрава је, дакле, знайно боље йлаћена од Војске. Да ли је шйо йримерено?

– Сектор за буџет и финансије сматра да је у наредном периоду неопходно предузети мере како би се плате у Војсци довеле на примерен ниво тежини посла и одговорности коју захтева професионална војна служба, а то је да оне буду најмање 20 до 50 одсто више од плата коју остварују остали запослени у државној служби. Мислим да је то примерено.

Уосталом, желим да буде јасно – није јерес платити некоме за рад. Јерес је платити нерад! У систему одбране има људи који раде много, па осам сати дневно није довољно да обаве сав посао који имају. Постоје и они други. Плату треба зарадити! Када би се у држави плаћало само за рад и јавне финансије би биле далеко здравије.

Q Познайю Вам је да одређен број младих сйручњака из Војске одлази код других йослодавца због неуйоредиво бољих зарада?

– Нажалост то се дешава. Имам примере из сопствене праксе где капетани и мајори економисти одлазе у ревизорске куће или на места финансијских директора на плате од неколико хиљада евра. И неке друге службе су у проблемима. Информатичка, рецимо. Разматра се, на нивоу Владе, могућност увођења такозваног „тржишног додатка“, који би се исплаћивао људима чије су професије дефицитарне. О томе тек треба да се одлучује.

Q Има ли сисйем одбране унутрашњих кайацйишйа да йобољша живйшни сйандард својих йриядника?

– У оквирима законских ограничења предузимају се мере које је могуће спровести ради очувања стандарда професионалних припадника

» Разматра се, на нивоу Владе, могућност увођења такозваног „тржишног додатка“, који би се исплаћивао људима чије су професије дефицитарне. О томе тек треба да се одлучује.

Војске. Простор за то није велики, али дајемо све од себе.

Q Шйа је са субвенцијама за сйамбене кредитшйе?

– Једно од обележја професионалне војне службе јесте и право на стан. О томе колики је то проблем и од када потиче излишно је говорити. Односно броја подељених станова и стамбених

интересената указивао је на то да ће многи отићи у пензију с нерешеним стамбеним питањем. Питање зајмова, које је било само мртво слово на папиру, није давало наду. Програм дугорочног стамбеног кредитирања на основу којег је од 2008. до 2014. године стамбене купило 1.799 старешина показао се као веома успешан. Огромно интересовање за овакав вид стамбеног збрињавања, које сваке године расте, говори у прилог тези да смо омогућили повољне услове. Мислим да је Програм добар и за систем и за појединца.

Q Већ дуже време сйе на дужности начелника Уйраве за буџет, а од недавно обављашйе дужности и начелника Секшйора за буџет и финансије, односно дужности йомоћника минисйтра. Како видйшйе будућности војних финансија?

– Не размишљамо на кратке стазе, већ много даље. Пратећи мере које предузима Влада Србије, планирамо да ојачамо интерну финансијску контролу ради што бржег отварања поглавља 32 за преговоре о приступању Европској унији. Настојимо да увођењем контролинга руководству олакшамо процес одлучивања, односно да стратешки управљамо финансијама. Такође, намеравамо да извршимо реорганизацију пословних процеса у складу с мерама Владе у погледу рационализације јавне управе и повећања ефикасности, да кроз те процесе успоставимо јасну и транспарентну управљачку одговорност руководиоца, да у складу с мерама на уједначавању плата у јавном сектору унапредимо систем вредновања и награђивања професионалних припадника Војске и утичемо на подизање њиховог стандарда – све ради повећања ефикасности и ефективности система одбране.

Q Значи ли шйо да има наге у бољи живйш?

– Наравно да има! Али неће нам тај „бољи живот“ нико поклонити увијен у шарени папир! Морамо радити ефикасније, планирати рационалније, трошити пажљивије... На добром смо путу. Треба истрајати! ■

Александар ПЕТРОВИЋ